

Institutionen för nordiska språk och
Institutionen för litteraturvetenskap och idéhistoria,
Stockholms universitet
i samverkan med
Institutionen för undervisningsprocesser,
kommunikation och lärande,
Lärarhögskolan i Stockholm.

KURSPLAN 1/7
SVU02N
Beslutad: 2001-08-24
Reviderad 2002-01-15
Reviderad 2002-03-05
Version 3
Dnr UKL 50-217/02

SVENSKA MED DIDAKTISK INRIKTNING II, 20 POÄNG

Swedish with an Educational Perspective II, 20 Credits

LÄRDOK-kod: SVU02N

1. BESLUT OCH RIKTLINJER

Kursen ingår i inriktningen svenska med didaktiskt inriktning om 40 poäng inom lärarprogrammet och omfattar 20 poäng på nivån 21-40 poäng. Kursen är främst avsedd för studenter som vill arbeta i grundskolans senare år eller gymnasieskolan. Kursplanen har tagits fram och genomförs i samverkan mellan Institutionen för nordiska språk vid Stockholms universitet (SU), Institutionen för litteraturvetenskap och idéhistoria (SU) och Institutionen för undervisningsprocesser, kommunikation och lärande vid Lärarhögskolan i Stockholm (LHS). Kursansvarig institution är Institutionen för nordiska språk vid Stockholms vid Stockholms universitet. Kursplanen är beslutad av Utbildningsnämnden vid Lärarhögskolan i Stockholm 2001-08-24. Den reviderade kursplanen är beslutad av Utbildningsnämnden 2002-01-15.

Kursen utformas som en helhet och består av tre samverkande delar: en ämne-teoretisk, en didaktisk och en verksamhetsförlagd del.

2. FÖRKUNSKAPSKRAV

Svenska med didaktisk inriktning I med minst 15 poäng avklarade, samt Svenska B/Svenska som andraspråk B.

Fr o m antagningen till ht 2002 tillkommer krav på Engelska B, Samhällskunskap A och Matematik A.

3. KURSENS SYFTE

Kursen syftar till att ge blivande lärare i svenska för grundskolans senare år och gymnasiet grundläggande kunskaper i ungdomars läsning samt i textanalys. Under kursen ska studenten utveckla sin förmåga att bygga sin undervisning på vetenskaplig grund och skaffa sig redskap att arbeta med språk och litteratur på ett för ungdomar utvecklande sätt.

4. INNEHÅLL OCH UPPLÄGGNING

Institutionen för nordiska språk och
Institutionen för litteraturvetenskap och idéhistoria,
Stockholms universitet
i samverkan med
Institutionen för undervisningsprocesser,
kommunikation och lärande,
Lärarhögskolan i Stockholm.

KURSPLAN 2/7
SVU02N
Beslutad: 2001-08-24
Reviderad 2002-01-15
Reviderad 2002-03-05
Version 3

Ämnesteori, ämnesdidaktik och verksamhetsförlagd utbildning integreras i alla nedanstående moment. I momenten ingår genus- och etnicitetsperspektiv. Undervisningen sker i form av föreläsningar och seminarier. Dessutom förekommer enskilt arbete och arbete i grupp. Samtliga delar är obligatoriska. Vid frånvaro bestäms en ersättningsuppgift i samråd med läraren.

Kursen består av följande moment:

Moment 1: Ungdomars läsning 5 p

Momentets syfte är att ge studenterna kunskaper om ungdomslitteratur och om ungdomars läsning samt att ge didaktiska perspektiv på litteraturläsning i skolan.

Momentet planeras, genomförs och examineras i samarbete mellan lärare vid Institutionen för litteraturvetenskap och idéhistoria (SU) och didaktiklärare vid Lärarhögskolan i Stockholm. Undervisningen sker i form av lektioner och seminarier, vilka huvudsakligen fungerar som diskussionsforum.

Innehåll: a) en orientering i ungdomslitteratur och unga människors läsning ur historiskt och socialt perspektiv b) denna litteraturs särart i förhållande till såväl barn- som vuxenlitteratur och dess genrer, teman, genus- och formstrukturer och roll i samhället och skolan; c) ungdomars läsning ur ett receptions perspektiv; d) litteraturdydidaktik.

Examination, vad gäller det ämnesteoretiska inslaget, sker i form av en hemuppgift i anslutning till verksamhetsförlagd utbildning. Särskild examination görs avseende det ämnesdidaktiska inslaget.

Moment 2: Textanalys, 10 poäng (5 poäng litteratur, 5 poäng språk)

Momentets syfte är att ge studenterna teoretiska insikter och praktisk färdighet i språklig och innehållslig analys både av litterära texter och sakprosatexter. Textanalysen tillämpas framför allt på den typ av texter som elever kan tänkas möta under grundskolans senare delar och i gymnasiet. Momentet ska ge studenterna möjlighet att fördjupa sin förmåga att utveckla och bedöma elevtexter.

Momentet planeras, genomförs och examineras i samarbete mellan lärare vid Institutionen för nordiska språk (SU) och Institutionen för litteraturvetenskap och idéhistoria (SU) och didaktiklärare vid Lärarhögskolan i Stockholm. Undervisning sker i form av seminarier och föreläsningar, vilka huvudsakligen fungerar som diskussionsforum. Kurslitteraturen omfattar ca 2 000 sid.

Innehåll: a) olika teorier för begrepp som text, genre och stil; b) grundläggande metoder för strukturell, pragmatisk, kritisk, retorisk och intertextuell textanalys; c) analyser av litterära texter och sakprosa inom olika genrer; d) textbildning i tal och skrift; e) normer och värderingsdimensioner för texter.

Institutionen för nordiska språk och
Institutionen för litteraturvetenskap och idéhistoria,
Stockholms universitet
i samverkan med
Institutionen för undervisningsprocesser,
kommunikation och lärande,
Lärarhögskolan i Stockholm.

KURSPLAN 3/7
SVU02N
Beslutad: 2001-08-24
Reviderad 2002-01-15
Reviderad 2002-03-05
Version 3

Momentet behandlar sådant som a) analyser av hur en text kan fungera i förhållande till sitt syfte, hur perspektiv och struktur skapar innehåll och hur texten byggs upp med språkliga medel på olika nivåer (exempelvis grafisk, lexikal, syntaktisk och textuell nivå), b) analyser av sambandet mellan text, samhälle och skola och hur detta förmedlas av språkliga normer och textkonventioner c) tolkning, kritisk granskning och värdering av hur texter används i och utanför skolan och hur eleverna kan förväntas läsa och tolka texter av skilda slag d) analyser av litterära texter utifrån olika utgångspunkter, såsom genre, tolkning och läsning. Momentet har ett stort inslag av övning och tillämpning. Olika metoder kommer att prövas och diskuteras.

Examination, vad gäller den ämne-teoretiska delen, sker i form av uppgifter som redovisas vid seminarierna samt i form av två skriftliga hemuppgifter – en med litterär inriktning och en med inriktning på sakprosa. Material insamlas under den verksamhetsförlagda undervisningen för redovisning på seminariet. Särskild examination görs avseende ämnesdidaktiken.

Moment 3: Språk och litteratur - svenskämnets kärna, 5 poäng.

Momentets syfte är att den studerande möjlighet att integrera och fördjupa sina kunskaper och insikter om sambandet mellan svenskämnets kursplaner, språklig, litterär och didaktisk teori och undervisningens uppläggning och genomförande.

Momentet består av seminarier och en sammanhängande verksamhetsförlagd del om sammanlagt ca fem veckor där den studerande dels får ta del av erfarna lärares arbete i och utanför klassrummet, dels får planera, genomföra och utvärdera egna lektioner. I momentet ingår också auskultation med utvärdering hos en medstudent.

Deltagande i arbetslagets och enskilda lärares verksamhet vad gäller svenskämnet är obligatorisk och dokumenteras på samma sätt som genomförda lektioner och auskultationer.

Examination sker i form av skriftliga inlämningsuppgifter. De genomförda uppgifterna redovisas och diskuteras vid seminarier där lärare från samtliga tre institutioner deltar, dvs. Institutionen för undervisningsprocesser, kommunikation och lärande (LHS), Institutionen för litteraturvetenskap och idéhistoria (SU) och Institutionen för nordiska språk (SU).

5. EXAMINATION

Examinationsförfarandet varierar i de olika momenten och beskrivs i punkt 4. Som betyg på momenten och kursen används något av uttrycken Väl godkänd, Godkänd eller Underkänd. Studerande som underkänts i ordinarie prov har rätt att genomgå förnyat prov. Studerande

Institutionen för nordiska språk och
Institutionen för litteraturvetenskap och idéhistoria,
Stockholms universitet
i samverkan med
Institutionen för undervisningsprocesser,
kommunikation och lärande,
Lärarhögskolan i Stockholm.

KURSPLAN 4/7
SVU02N
Beslutad: 2001-08-24
Reviderad 2002-01-15
Reviderad 2002-03-05
Version 3

som underkänts två gånger har rätt att begära annan examinator. Studenter som har godkänts på kursen ska på begäran få kursbevis.

6. KURSLITTERATUR

Kurslitteraturens omfattning specificeras under respektive moment.

Litteratur för samtliga moment i kursen:

Grundskolan. Kursplaner och betygskriterier. 2000. Stockholm: Skolverket och Fritzes.
order.fritzes@liber.se

Grundskolan. Kommentarer till kursplaner och betygskriterier. 2000. Stockholm: Skolverket och Fritzes. order.fritzes@liber.se

Skolverkets föreskrifter om kursplaner och betygskriterier för kurser i ämnet svenska i gymnasieskolan. Statens skolverks författningssamling 2000:2. Stockholm: Skolverket och Norstedts. fritzes.order@liber.se eller order.fritzes@liber.se

Moment 1: Ungdomars läsning, 5 poäng

Edström, V. 1998. Fångenskapssymboler i ungdomsboken. I: K. Hallberg (red.), *Läs mig sluka mig.* (s. 181–210)

Hedén, B. 1998. Det jämlika tilltalet – ungdomsboken från 40-tal till 90-tal. I: K. Hallberg (red.), *Läs mig sluka mig.* (s. 161-180)

Lundqvist, U. 1988. *Bland grottbjörnar, törnfåglar och monster. En analys av ungdomars läsning.* (ett urval i samband med den valda skönlitteraturen).

Lundqvist, U. 1999. Den nytidsrealistiska ungdomsromanen under åttiotalet. I: E. Flatekval (red.), *Forankring og fornying. Nordiske ungdomsromaner fram mot år 2000.* (s. 82–106)

Svensson, S. 1999. Dödspolare, skuggmän och förlorade fäder. Idyllfobin i 1990-talets ungdomsbok. I: E. Flatekval (red.), *Forankring og fornying. Nordiske ungdomsromaner fram mot år 2000.* (s. 107-121)

Westin, B. 1994a. Flickboken som genre. I: Y. Toijer-Nilsson och B. Westin (red.), *Om flickor för flickor.* (s. 10-14)

Westin, B. 1994b. Patriarkatet och erotikerna. I: Y. Toijer-Nilsson och B. Westin (red.), *Om flickor för flickor.* (s. 15-43)

Dessutom läses ca 900 sidor skönlitteratur som bör innehålla representativa äldre pojk- och flickböcker (t ex *Huckleberry Finns äventyr* och *Unga kvinnor*), någon vuxenbok som även läses av unga (*Räddaren i nöden*, *Flugornas herre*, *Barnens ö*, *Mitt liv som hund*), en modern svensk ungdomsroman av t ex Peter Pohl, Mats Wahl, Per Nilsson, Anita Eklund Lykull, samt en populär skräck- eller detektivroman. I anslutning till de valda skönlitterära texterna ska ev. ytterligare facklitteratur läsas.

Didaktisk litteratur

Chambers, A. 1993. *Böcker inom oss – Om boksamtal.* Stockholm: Norstedts förlag. 163 s.

Institutionen för nordiska språk och
Institutionen för litteraturvetenskap och idéhistoria,
Stockholms universitet
i samverkan med
Institutionen för undervisningsprocesser,
kommunikation och lärande,
Lärarhögskolan i Stockholm.

KURSPLAN 5/7
SVU02N
Beslutad: 2001-08-24
Reviderad 2002-01-15
Reviderad 2002-03-05
Version 3

Langer, J. (red.) 1992. *Literature Instruction. A Focus on Student Response*. Stencil. 11 s.
Malmgren, L-G. 1997. *Åtta läsare på mellanstadiet*. Lund: Studentlitteratur. Kap.1, 3–5. 78 s.
McCormick, K. 1994. *The Culture of Reading and the Teaching of English*. Stencil. 80 s.
Molloy, G. 1996. *Reflekterande läsning och skrivning*. Lund: Studentlitteratur. 293 s.
Sarland, C. 1991. *Young People Reading. Culture and Response*. Stencil. 133 s.
Thavenius, J. (red.) 1999. *Svenskämnets historia*. Kap. 1, 2 och 5. Lund. Studentlitteratur. 45 s.

Moment 2: Textanalys, 10 poäng (5 poäng litteraturvetenskap, 5 poäng svenska)

Litterär textanalys, 5 poäng

Handböcker (sidor anvisas av läraren)

Lars Elleström, *Lyrikanalys. En introduktion*. Lund 1999.

Claes-Göran Holmberg / Anders Ohlsson, *Epikanalys. En introduktion*. Lund 1999.

Litteraturvetenskap. En inledning, red. Staffan Bergsten. Lund 1998.

Birthe Sjöberg, *Dramatikanalys. En introduktion*. Lund 1999.

Prosa

August Strindberg, *Röda rummet*.

Erland Lagerroth, ”Den inslagna fönsterrutan, den nerslagna skulpturen och den sönderslagna krukans”, i förf.:s *Svensk berättarkonst*. Lund 1968.

eller i *Perspektiv på Röda rummet*, red. Erland och Ulla-Britta Lagerroth. Stockholm 1971, s. 159–180.

Ulf Olsson, *Levande död. Studier i Strindbergs prosa*. Eslöv 1996, s. 57–89.

Selma Lagerlöf, *Gösta Berlings saga*.

Birgitta Holm, *Selma Lagerlöf och ursprungets roman*. Stockholm 1984, s. 60–73.

Vivi Edström, *Selma Lagerlöfs litterära profil*. Stockholm 1986, s. 19–54.

Dramatik

August Strindberg, *Fröken Julie*.

August Strindberg, förordet till *Fröken Julie*.

Harry Järv, ”Den karaktärlösa Fröken Julie”, i *Perspektiv på Fröken Julie. Dokument och studier*, red. Ulla Britta Lagerroth och Göran Lindström. Stockholm 1972, s. 43–54.

Margaretha Fahlgren, *Kvinnans ekvation. Kön, makt och rationalitet i Strindbergs författarskap*. Stockholm 1994, s. 111–126.

Lyrik

Gunnar Ekelöf, ”kosmisk sömngångare”, ur *sent på jorden*

Bengt Landgren, *Ensamheten, döden och drömmarna*. Stockholm 1971, s. 81–93.

Anders Olsson, *Ekelöfs Nej*. Stockholm 1983, s. 52–61.

Cecilia Sjöholm, *Föreställningar om det omedvetna. Stagnelius, Ekelöf och Norén*. Stockholm 1996, s. 145–152.

Institutionen för nordiska språk och
Institutionen för litteraturvetenskap och idéhistoria,
Stockholms universitet
i samverkan med
Institutionen för undervisningsprocesser,
kommunikation och lärande,
Lärarhögskolan i Stockholm.

KURSPLAN 6/7
SVU02N
Beslutad: 2001-08-24
Reviderad 2002-01-15
Reviderad 2002-03-05
Version 3

Edith Södergran, några dikter och i anslutning därtill anvisade avsnitt ur:
Gunnar Tideström, *Edith Södergran*. Helsingfors 1949.
Ernst Brunner, *Till fots genom solsystemet*. Stockholm 1985.
Ebba Witt-Brattström, *Ediths jag. Edith Södergran och modernismens födelse*. Stockholm 1997.

Katarina Frostenson, ur *Joner* (10 sid.)

Aris Fioretos, "Frostensons mun, Att skriva sin tid", i *Att skriva sin tid. Nedslag i 80- och 90-talet*, red. Madeleine Grive och Claes Wahlin. Stockholm 1993, s. 86–114.

Staffan Bergsten, *Klang och åter. Tre röster i samtida svensk kvinnolyrik*. Stockholm 1997, s. 29–46.

Ebba Witt-Brattström, *Ur könets mörker*. Stockholm 1993, s. 190–201.

Språklig textanalys, 5 poäng

Carlquist, J. 1999. Berättelsens framtid eller den framtida berättelsen. *Human IT* 1/1999. S. 141–164.

Carlquist, J. 2001. Sammanhang i hypertext. *Språkvård* 1/2001. S. 10–14.

Cassirer, P. 1996. Stilen är budskapet eller den medskyldige läsaren. I: O. Josephson (red.) *Stilstudier*. (Ord och stil 27). Uppsala: Hallgren & Fallgrens studieförlag. S. 85–124.

Ekvall, U. 1995. Läroboken – begriplig och intressant? I: S. Strömquist (red.) *Läroboksspråk*. (Ord och stil 26). Uppsala: Hallgren & Fallgrens studieförlag. S. 47–76.

Ekvall, U. 1997. Att skriva en berättelse för jämnåriga. Elevers medvetenhet om genrekrav och mottagaren. I: *Svenskans beskrivning* 22. Lund. S. 67–81

Eriksson, M. 1997. *Ungdomars berättande. En studie i struktur och interaktion*. (Skrifter utgivna av institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet 43). Uppsala: Institutionen för nordiska språk. S. 99–151, 199–231.

Gunnarsson, B.-L. 1996. Populärvetenskapens register – om texten, syftet och läsaren. I: *Språk och stil* 6. S. 75–92.

Hellberg, S. 1996. Berättarperspektivet i vanliga romaner. I: O. Josephson (red.) *Stilstudier*. (Ord och stil 27). Uppsala: Hallgren & Fallgrens studieförlag. S. 30–45.

Hellspong, L. & Ledin, P. 1997. *Vägar genom texten*. Lund: Studentlitteratur. 303 s.

Hene, B. & Wåhlin, K. 1991. Vad gör en bok populär bland barn? I: B. Hene & S. Wahlén (red.) *Barns läsutveckling och läsning*. Rapport från ASLA:s höstsymposium i Stockholm, 15–16 november 1990. (ASLA:s skriftserie 4). Uppsala. S. 246–278.

Ledin, P. 1998. Karius och Baktus på nya äventyr. Intertextualitet i annonser från Folkvandvården. I: *form – innehåll – effekt. Stilistiska och retoriska studier tillägnade Peter Cassirer på 65-årsdagen*. Göteborg. S. 165–176

Lundqvist, A. 1991. Berättarstruktur och språk i några barn- och ungdomsböcker. I: B. Hene & S. Wahlén (red.) *Barns läsutveckling och läsning*. Rapport från ASLA:s höstsymposium i Stockholm, 15–16 november 1990. (ASLA:s skriftserie 4). Uppsala. S. 193–219.

Melin, L. 1995. Grafisk pytt i panna. I: S. Strömquist (red.) *Läroboksspråk*. (Ord och stil 26). Uppsala: Hallgren & Fallgrens studieförlag. S. 77–123.

Reichenberg, M. 2000. *Röst och kausalitet i lärobokstexter : en studie av elevers förståelse av olika textversioner*. Göteborg. S. 136–176

Söderberg, B. 1996. Mellan raderna och orden. I: O. Josephson (red.) *Stilstudier*. (Ord och stil

Institutionen för nordiska språk och
Institutionen för litteraturvetenskap och idéhistoria,
Stockholms universitet
i samverkan med
Institutionen för undervisningsprocesser,
kommunikation och lärande,
Lärarhögskolan i Stockholm.

KURSPLAN 7/7
SVU02N
Beslutad: 2001-08-24
Reviderad 2002-01-15
Reviderad 2002-03-05
Version 3

27). Uppsala: Hallgren & Fallgrens studieförlag. S. 66–85.
Westman, M. 1989. Åsikter om svenskt språkbruk. *Språkvård* 1989/3. 8 s.
Widmark, H. 1996. Att manipulera koden. I: O. Josephson (red.) *Stilstudier*. (Ord och stil 27).
Uppsala: Hallgren & Fallgrens studieförlag. S. 46–65.

Didaktisk litteratur

Bråten, I. (red.).1998. *Vygotskij och pedagogiken*. Lund. Studentlitteratur. Kap. 3. 17 s.
Dysthe, O. 2000. *Portefoljemetodikk med sosiokulturell forankring*. Svenskläraryrkeförbundet.
Årsbok.
Graves, D. H. & Sunstein, B. S. (red.).1992. *Portfolio portraits*. Stencil. 50 s.
Mehlum, A. 1995. *Skrivundervisning, mellan styrning och frihet*. Kap. 4 och 10–12.
Lund: Studentlitteratur. 90 s.

Moment 3: Språk och litteratur - svenskämnets kärna, 5 poäng.

Ämnesteoretisk och didaktisk litteratur väljs och motiveras av den studerande med utgångspunkt från de moment som behandlas i de egna lektionerna. Minst tre titlar vad gäller ämnesteori och tre titlar didaktisk litteratur ska finnas representerade förutom aktuella kursplaner för ämnet. Dessa titlar väljs från litteraturlistorna för tidigare moment, men därutöver kan den studerande välja facklitteratur som ej finns med på listorna men som han/hon funnit relevant (t.ex. referenslitteratur).